Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП Саха АССР Өлөҥүөк оройуоннааҕы комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын органа

Тахсара 1-гы с.

№ 28 (28)
Балаҕан ыйын 14 күнэ 1954 с.

Оптуорунньук

Сыаната 10 харчы.

От хомуурҕар кыалларынан үгүс колхозтаахтары кытыннарыахха, киһилэр материальнай өттүлэриҥэ интэриэстээх буолуулларын хаачыйыахха, сүөһү аһылыгын соҕутуопкалааһыҥа үлэлиир бары колхозтаахтар күннээҕи нүөрмаларын толороллорун уонна аһара толороллорун курдук гына усулуобуйалары тэрийиэххэ наада.

(ССКП КК от ыйынааҕы Пленумун уураах ыттан).

ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН ОРО КӨТӨҔҮҮГЭ СААМАЙ НЫЛААБЫНАЙА

ССКП КК Пленумнарыгар ыарыгыт тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга баар бөдөҥ итэҕэстэр биһиги ороҕуоммут тыатын хаһаайыстыбатын салайыы уонна сайыннарыы ыыталларыгар толору баалаан. Ороҕуон экономикатын ере көтөҕүүгэ тыа хаһаайыстыбатын сүрүн салаатыгар таба интинтэ буолар. Ол эрээри таба ахсаана аасныт сылдьар, таба кытараанына, тугуттар өлүүлэрэ суох оҥоһуллар иликтэр. Ыраахтан табаны көрүү-харайыы куһаҕаныттан сыл ахсын үгүстүк туһата суох сүтүүлэрэ таһаарылла тураллар.

Ороҕуон колхозтара саҥа сайдар хаһаайыстыбаҕа — ынах, сылгы сүөһү интинтигэр билигин да сүрүн болҕомтолорун уура иликтэр.

Итинник аҥардас сүөһүнү интинтэ сүрүн мэһэйинэн киниин үчүгэй сүмэһиннээх аһылыгынан толору хааччыйыы кыаллыбатыттан да көрүөххэ сөп.

Ороҕуон колхозтарыгар общественнай сүөһүнү 1954—55 с.с. сыл тахсар аһылыгынан хааччыйыыга 440 гектар ходуһа сирэ охсуллан, 780 тонна от соҕотуопкаланарын оҥорбут, атырдьах ыйын 10 күнүнээҕи туругунан 167,24 гектар ходуһа сирэ охсуллан, 121 тонна от эрэ хомулунна.

«Эйик» колхоз от охсуутугар графигын 62 бырыһыан толорон, 25 тонна сиилэһи хаан атыттартан бастаан ыһар. Ол эрээри ороҕуон түөрт колхозтара общественнай сүөһүнү дэлэгэй аһылыгынан хааччыйыыга сүрүн болҕомтолорун туһаайбатылар. Оннооҕор «Ленин суола», Сталин аатынан колхозтар төһө оту соҕотуопкалаабыттарыгар сөптөөх спбиднэйньэни түһэрэри наадалааҕынан аахпакка түктэри быһыны көрдөрдүлэр.

Бу колхозтарга үлэ тэрээһинэ мөлтөх туруктаах, күннээҕи үлэ нүөрматын толору тутуһуу ситэтэ суохтук олохтонор. Ол түмүгэр «Победа» колхоз 1 №-дээх бригээдэтин бригэдыырэ таб. Спиридонов Я.И. күнгэ ортотунан 0,17 га сприттэн ордугу охсубат, бригээдэ үгүс члеттэрэ бириҥнэтэ суох үлэттэн баран хаалар быһыылара о. д. а. тахсыталыыр.

Итиҥ үөһээ ыйыллар итэҕэстэр тахсыбыт сүрүн бириҥнэлэриҥэн ,производстваҕа мнэстэтигэр сылдьан быһаччы салайыы, көмөлөһүү уонна баар итэҕэстэри тутатына туоратыы оҥоһуллубатаҕа буолар.

Дьэ ол иһин, бары партийнай, советскай уонна тыа хаһаайыстыбаннай органнар, тыа хаһаайыстыбатын производстватын бары учаастактарын үһулуччу иҥэн-тоҥон салайаллара модьуйуллар.

Тыа хаһаайыстыбатын кэнсэлээрийэҕэ олорон бюрократтыы салайыы омсолоох ньымата олох суох оҥоһуллуохтаах.

Бары нэһилиэк, колхоз уонна партийнай, комсомольскай актыыптар мнэстэтигэр сылдьан үлэ дьиссиплинэтин бөҕөрготөр, тэрээһиннии туһсарар, бастыҥнар опыттарын тарҕатар, социалистическайдыы куоталаһыыны дьиҥнээхтик тэрийэр соруктаахтар.

Үөрэнээччилэр көрсүһүүлэрэ

Аасныт субуотаҕа орто оскуола интернатка олорор үөрэнээччилэрин көрдөһүүлэриҥэн, ТХБСВ кыттыылааҕа республика биллиилээх Ленин ордуннаах булчута В. С. Семенов улуу Москва куоракка сылдьан тыа хаһаайыстыбатын университетыгар туругүөтүн - билбитин туһунан көрдөхсэбиллээх бэсиэдэни тордо. Онно үөрэнээччилэр үрдүк быйылгы дьылыгар өссө саҥа ситиһиилэри оҥоһуллуоҕун туһунан эрэннэрэн туран, таб. Семеновка киэҥ программалаах үчүгэй концерты көрдөрдүлэр.

Оҕолор ити истиҥ көрсүһүүлэрин үрдүктүк сыаналаан туран, Василий Семенович оскуола коллективыгар бэйэтин истиҥ махталын уонна маннык көрсүһүүлэри өрүүтүн оҥоруллоругар баҕарарын биллэрдэ.

* * *

Василий Семенович бу күннэрҕэ булка тахсаары колхоһугар тэриллэ барда. Киин бу да сезоҥҥа бэйэтин таптыыр идэтиinjэн айымныылаахтык үлэлиириҥэр саарбаҕалааһын суох.

Агитатарга көмө

Урукку капиталистическай олох саамай буортулаах хаалыньаҥа

(„Правда“ 1954 сыл от ыйын 26 күнүнээҕи нүөмэриттэн).

Өтөрдөөбүтэ политическай уонна научнай билиилэри тарҕатар Бүтүн Союзтааҕы общество Киин лекторийыгар профессор П. В. Стрельчук «Алкоголизм уонна киниин кытта охсуһуу» диэн темаҕа лекция аахта.

Бастаан, лектор алкоголизм (арыгыга ылларыы—Ред.) сайдыбыт историятын кэнсээтэ. Капитал дойдуларыгар алкоголизм сайдыытыгар социальнай фактардар — баттаммыт кылаастары көлөһүннээһин, обществаҕа тэҥэ суох буолуу —быһаарар оруолу оонньуулар. Ыарахан, кыаҕы таһынан үлэ, олох-дьаһах куһаҕан усулуобуйалара, куһаҕан аһылык, үлэһит маассалар кыһалҕалаах олохторо—капитализм усулуобуйаларыгар алкоголизм диэлийиитин быһаарар бириҥнэлэр итиниктэр.

ССРС-ка алкоголизм социальнай төрүттэрэ эһиллибиттэрэ. Ол гынан баран урукку капиталистическай олох ити саамай буортулаах хаалыньаҥа биһиэхэ өссө да тиһэҕэр тийиэ туоратылла илик. Советскай обществаҕа алкоголизмга ылларбыт сыдьаанар, арыгылааһынтан ыарыһах буолбут дьоннор кэм да бааллар.

Итириктээһиннэн дьарыгырар дьон социалистическай общежитие бырааб ылатын кэһэллэр. Киниилэр производстваҕа үлэни харгыстыыллар уонна бэйэлэрин кэдирги сигилилэриҥэн общество інтэриэстэригэр хоромньуну оҥороллор. Киниилэр үлэһиттэр сыныьалаҥнарын уонна бириэмэни культурнайдык атаарыыларын сүһүрдэллэр. Киниилэр дьиэ кэргэнин олоҕун аймыыллар. Итириктээһин моральнай өттүнэн сатайыыны, таҥнары түһүүнү көрдөрөр, онон итиннник быһыы социалистическай обществаҕа тулуйуллуон сатаммат. Улуу Ленин Клара Цеткинаны кытта бэсиэдэтигэр пролетариат үүнэр-сайдар кылаас быһыытынан итириктээһиҥҥэ наадыйбат, итиннник быһыы кини өйүн-санаатын мөлтөтүөх эрэ этэ диэн эннитэ. Биһиги дойдубутугар үлэһиттэри коммунистическай итии биһиги обществабытыгар урукку капиталистическай олох хаалыньаҥнарын, ол иһигэр итириктээһин курдук буортулаах хаалыньаҥы, төрдүттэн суох оҥоруурга туһуланар.

Арыгыны куруутун иһии киһи этин-хаанын, организмын алдьатар диэн лектор төһөҕөлөөн эттэ. Арыгыны иһии өй үлэтин уонна физическай үлэ дьоҕурун намтатар. Туочунайдык үлэлиири, дьэҥкэ өйү эрэйэр уустук механизмнардаах производстваҕа арыгыны бэрт кыраны да иһэн холуочуйуу авариялаҕа, дэҥ тахсыларыгар, бородуукуйаны буортулааһыҥа уо.д.а. тириэрдэр. Алкоголизм өй үлэтигэр эмиэ улахан буортуну оҥорор.

Бэрт кыратык да холуочуйуу транспарга массыыналары салайааччыларга кутталлаах диэн лектор бэлиэтээн этэр. Киин тула өттүгүн тургэнник быһааран көрбөт буолууга тириэрдэр. Ол түмүгэр улахан спэртибэлэрдээх авариялар үгүстүк тахсаллар. Итириктэр үксүгэр күлүгэннилэр, оннооҕор да ордук ыар буруйдары оҥортууллар. Киниилэр дэҥнэнэллэр, үлүйэн, ууга түһэн өлөллөр уо.д.а. Арыгыһыттар борогуулуулар уонна бинр предприятиеҕа олохсуйбаттар, үлэлэрин сүбүсүбү уларыталлар. Кэлин үһүгар тийэн, киниилэр куруутун үлэлиргэ дьоҕура суох буолаллар, түбэспиччэ хамнаска олороллор, кэргэннэриҥэр, төрөппүттэриҥэр итимныы буолаллар.

Алкоголь иһии ис органыгар барытыгар кэриэтэ буорту оҥорор, араас ыарыылары үөскэтэр; маныаха үксүгэр киһи куттаҕа, оҕоҕоо, быара, сүрэҕэ үлэлиир системалара ыалдьаллар. Арыгыттан киһи аһы буһарар органа улаханнык буорту буолар. Арыгыны иһии киһи сүрэҕин үлэлиир системаларыгар уларыйыылары оҥорор. Оннооҕор эдэр саастарыгар арыгыны иһэр дьон сүрэхпит нүөлүйэн ыалдьар, физическай үлэҕэ аҕылыыбыт диэн этэллэр. Рентгенынан сырдатан көрүүгэ алкоголиктар сүрэхтэрэ аат эрэ харата тэбэрэ, кини улаанныта, оҥу тэҥэ аорталара кыараабыта биллэр. Арыгыны иһии үксүгэр хаан баттааһынын үрдэтэр, киһи этиҥэр-хааныҥар, организмар вещество атастаһыытын кэһэр. Ити барыта эрдэ кырдьыыга уонна үлэлиир дьоҕуру сүтэрэн инвалид буолууга тириэрдэр.

Алкоголиктар организмнара араас ыарыыларга, ордук инфекционнай ыарыыларга утарылаһыылара мөлтүүр. Алкоголиктар үйэлэрэ атыттардааҕар кылгас буолар. Сорох ардыгар арыгыһыттар саастарын үгэнигэр соһумардык өлөллөр.

Арыгы киһи нервнэй-психическай туругар ордук буортулаахтык сабыдыаллыыр. Алкоголиктар үлэҕэ дьоҕурдара кыра буолар, айар үлэҕэ дьоҕурдара намтыыр, оттон күчүмэҕэй түбэлтэлэргэ ити бүкатын суох буолар. Киниилэр интэриэстэрэ улам сыыйа аччыыр, кэргэн, үлэ туһугар кыһамныы барыта уо.д.а. интэриэстэр улам умнуллан бараллар эбэтэр сүтэллэр. Алкоголиктарга киниилэр арыгыга ылларбыт баҕаларын ханнарыы бастакы мнэстэҕэ турар. Киниилэр бэйэлэрин кэргэннэриҥэр бардам баһылыктарынан, бэйэлэрин эрэ иннилэрин көрүнээччилэриҥэн буолаллар. Ардыгар киниилэр өйдөрүн дьоҕура таҥнары барар, ону сорох ученайдар арыгылаһынтан өйө мөлтөөбүт диэн этэллэр. Алкоголиктар сорохторо итирэн ирэллэр, ол киһиэхэ ордук кутталлаах буолар.

Биһиги итириктээһин курдук чиччик быһыылары кытта эйэлэһиэхпитин сатаммат, ол эбэтэр итириктээһин арыгыһыттар доруобуйаларыгар эрэ буолбакка, ону тэҥэ киниилэр кэргэннэриҥэр сабыдыаллыыр. Итириктээһин кэргэҥҥэ куруутун ирсээн уонна арахсыы төрүөтүнэн буолар итиэннэ үксүгэр кэргэн үрдүттэн ыһыллыытыгар тириэрдэр. Төрөппүттэр итириктээһиннэрэ оҕолоругар ордук буортулаахтык сабыдыаллыыр.

Алкоголизмы утары охсуһуу аҥардас бобуу дьаһалларынан эрэ ыытыллыа суохтаах. Биһиги социалистическай государствабытыгар алкоголизмы утары охсуһууга үһүлуччу суолталаах средстванан өйдөтүүлээх үлэ буолар—арыгыны иһии киһи этиҥэр-хааныҥар, организмар ханнык буортуну оҥорорун дьоҥҥо көрдөрүөххэ наада. Биһиги общественнай тэрилтэлэрбит алкоголизмы—бу капиталистическай олох саамай буортулаах хаалыньаҥын утары сатабыллаахтык уонна күннэтэ охсуһуохтааҕытар.

Бөрөҥү утары охсуһууну күүһүрдүөххэ

Бөрө—народ хаһаайыстыбатыгар улахан хоромньуну таһаарар адьырҕа кыыллартан саамай кутталлаахтара буолар.

Киниҥ хаһан баҕарар, ол гынан баран киһиэхэ итиэннэ туһалаах атын кыылларга куттала суох ньыманан бултааһын көҥүлүнэр. Бөрөҥү өлөрөн тириитин туттарыы ыһын, өлүөхсүт сааһыттан итиэннэ тыһытыттан-атыырыттан тутулуга суох киҥ хас биирдии тириитин прейскурантай сыанатын тас өттүгэр 500 солк. харчынан биириэмийэни райпо төлүүр.

Бөрөҥү өлөрбүт булчут бэйэтигэр, түүлээҕи тутааччы уонна нассовет председателэ илии баттаабыт кини бу бөрөҥү өлөрбүтүн туһунан туоһулуур акт түөрт экземпляра оҥоһуллуннаҕына, онтон биир экземпляры туттарыллыбыт квитанциятын копиятын кытта хос тигиллэн райпоҕа кииртиҥнэ эрэ кини биириэмийэтин ылар быраантанар.

Өлбүт бөрөҥү сиэтии түбэлтэтигэр кини ордубут тириитин лоскуйа итиэннэ баһын уҥуоҕа хайаан да туттарыллыахтаах. Оттон ити суох буоллаҕына биириэмийэ төлөммөт.

Колхозтар бэйэлэрин бөһүөлэктэрин тулатыгар таба турар стадаларыгар кэлбит бөрөҥү, кыаллар буоллаҕына өлөрөн ылан эбэтэр кыыллаан ыытан общественнай баайыдуолу харыстааһын биир суолтык эбээһинэһин толоруохтаахтар.

Сэторутааҕыта «Ленин суола» колхоз бөрөҥү бултуур икки бригээдэни тэрийдэ. Маныаха таб. С. Семенов бригэдьиирдээх таба стадатыгар итиэннэ таб. Я. Игнатьев бригэдьиирдээх бөһүөлэк таһыгар бултааһыны тэрийиэхтэрэ.

Онон оройуон атын да колхозтара бөрөҥү утары охсуһар итинник бригээдэлэри таба стадаларыгар уонна бөһүөлэктэр тулаларыгар тэрийэллэрэ наадалаах. Итиэнэ бөрөҥү утары охсуһууну күүһүрдүөххэ.

Е. Николаев,
райпо соҕотуонкаҕа инструктара.

БИҺИЭХЭ СУРУЙАЛЛАР

Көрөргө сөп буолла

Оройуон киниҥнээҕи промтоварнай маҕаһыыныгы 9 ыйдааҕыта атыылаһааччылар туохха наадыйалларын суруйар кинигэлэрэ оҥоһуллубута.

Кинигэҕэ орто оскуола учительницата М. Бястинова тохсуйбуйа кайгы каракулевай пальтоны, врач В. Смоликова олуннуута «Венгерканы» сакааһтаһан о.д.а. суруйбуттарын райпо эргиэнигэ салаата таб. Коноваловынан аадыылла да ылык быһыылаах.

Инникитин үлэһитгэр сакаастарыгар эпиэттээһиннэ итиэннэ толоруу болҕомтоҕо ылан туран, ити халыҥ кинигэни арыйан көрөргө уолдьастаҕа буолуо.

М. Сергеев.

Тулуйуллубат быһыы

Дьэлиндэ нэһилиэгиннээҕи медпункт сэбиэдиссэйиннэн таб. Дедова З. үлэлиир.

таб. Дедова ыалдьааччыларга хаһан да сылдьыбат. Арыт ыҥырбыт да үрдүнэн кэлбэт быһыылара саҕаланан тахса турар. Ол оннугар үгүстүк сугуйуур, тэллэйдиир. Үлэ чаһын тутуспат. Оттон нэһилиэккэ эмкэ наадыйар колхозтаахтары, сулуусналаахтары эмиэн хааччыйыы киниләри көрүү тэриллибэт. Нэһилиэнньэ ортотугар ыраахырдар-чэбдигирдэр үлэнэн кыы да дьарыктаммат.

Маны райздрав отдел билэрэ дуу, суоҕа дуу?...

Д. Фадеева,
сельскэй клуб сэбиэдиссэйэ.

САТАҢАЙ САЛАЛТА

«Ленин суола» колхоз райпону кытта олохтоох соҕутуопканы бэлэмнээһигэ дуогабар түһэрсибитэ.

Хомойуох ыһын ити колхоз дуогабарга көрүллүбүт 9 тонна эти, 500 кг. балыгы уонна 500 кг. отону, сугууну бэлэмнэхтээҕэ ырааҕынан туолбата.

Маны толоррого бары кыахтар гөлөрү баалларын үрдүнэн, биллиги турбуттан колхоз эти туттарыы былаанын 47, оттон луук былаанын баара - суоҕа 34.5 бырыһыан эрэ толордо.

Бэйэ ылыммыт эбэһээтэлистибэтин толоруурга ити курдук эпиэтэ суох сыһыаннаһыы тулуйуллуон сатаммат.

„Биҥиги корр„.

Народнай демократия дойдуларыгар

★

Чехословакияҕа ийэ уонна оҕо туһугар кыһамньы

ПРАГА, балаҕан ыйын 4 күнэ. (ССТА). Чехословакия народнай-демократическай былааһа ийэ уонна оҕо туһугар улахан кыһамньытын уурар.

Билигин дойдуга 3 тыһыынча дьахтар уонна оҕо консультациялара бааллар—ити сэрии иннинээҕитээҕэр хас эмэ төгүлүнэн элбэх. Кэнники биэс сылга дьааһыла ахсаана түөрт төгүл, уонсай уонна оҕо баланыыссаларыгар оҕолор куойкаларын ахсаана икки төгүл элбээтилэр. Төрүүр дьиэлэр ахсааннара түргэнник элбээн иһэр. Билигин төрүүр дьахталлар үс гыммыттан иккитэ төрүүр дьиэлэри туһаналлар, оттон сэрии иннинэ төрүүр дьахталлар 20 бырыһыаннара эрэ төрүүр дьиэлэргэ тиһиэр кыахтаахтара.

Ийэ уонна оҕо харыстабылын туһунан партия итиэннэ правительство ылбыт дьаһаларын түмүгэр сэрии иннинээҕи кэмнээҕэр төрүүр дьахталлар өлүүлэрэ 8 төгүлүнэн, оттон эмийдиир оҕолор өлүүлэрэ икки төгүлтэн ордуганан аҕыйаата. Бурыжуазнай Чехословакияҕа сыл ахсын нэһилиэнньэ ахсаана эбиллэриннээҕэр билигин нэһилиэнньэ ахсаанын эбиллиитэ үс төгүлтэн ордуганан улаатта. Аҥардас кэнники биэс сыл ыһыгэр Чехословакия нэһилиэнньэтэ мөлүйүөн аҥара киһиэнэн элбээтэ.

Болгарияҕа үөрэх дьылын саҕаланыыта

СОФИЯ, балаҕан ыйын 1 күнэ. (ССТА). Бүгүн Болгарияҕа үөрэх саҥа дьыла саҕаланна. Мөлүйүөнтэн тахса оскуола оҕото ыаартаҕа олордо. Болгарияҕа народ үөрэххэ тиһиэр буолла. Дойду ыһыгэр оскуолата суох бир да, бэл саамай кыра нэһилиэнньэлээх пуун суох буолла. Билигин народ үөрэҕириитигэр государство 1939 сыллаҕытаатыгар 14 төгүлүнэн ордук үөү орускуоттуур. Быйыл Болгария куораттарыгар уонна сэлиэнньэлэригэр оскуолалар 100 саҥа дьиэлэрэ тутулуннулар.

Народ былааһыттан София таҕы государственнай институт студеннара үчүгэй бэлэҕэ ылылыар. Бүгүн университетка саҥа дьиэтин ааннара эйэҕэстик тэлэйэ арыллыахтара. Университет сырдык, кэҥ куоҥ аудиториялларыгар 6 тыһыынчаттан тахса студент үөрэнэр.

КНР-га үөрэх саҥа дьыла

ПЕКИН, балаҕан ыйын 1 күнэ. (ССТА). Бүгүн Китай үөрэҕин бары заведениелларыгар—университеттарга уонна институттарга, техникумнарга уонна техническай училищелларга, орто уонна начаалынай оскуолаларга үөрэх саҕаланна.

«Женьминьжибао» хаһыат биллэрэринэн, быйыл дойдуурдуку үөрэҕин заведениелларыгар 94 тыһыынчаттан тахса саҥа студент ылылынна. Бу быйылгы үөрэх дьылыгар Китай университеттарыгар уонна институттарыгар үөрэнэр студеннар уонсай ахсааннара 2[illegible] тыһыынчаттан тахса киһи. Орто оскуолаларга быйыл 3.600.000 оҕо үөрэнэр.

ТХБСВ кыттыылааҕа кырдьаҕас булчут Софронов В. С. үлэтин опытыттан

1. Василий Софронович Дьэлиндэ нэһилиэгэр Сталин аатынан колхоз хаһан тэриллиэҕиттэн ылата «Биириктэ» учаастагар бултуур. Кини бултуур сиригэр тиийэр көнө айаныын суола бөһүөлэктэн 250-ча км., оттон ити суолуттан туораан бултуур сырыыларын аахсар буоллахха тыһыынчанан километр ыраах сири хабыан сөп.

таб. Софронов бултуур сирэ үөл тиит буккаастардаах уот өрдөөҕүтэ сиэбит куруга буолар.

Машинист бэйэтин массыынатын ис механизмын билбэт буоллаҕына улахан таһаарылаах үлэни оҥорбот, ол курдук бултуур сирдэрин билбэт буоллаҕына эмиэ үчүгэй түмүктэри ситиһэр кыаҕа суох буолааччы.

Кини итини билиитэ—түүлээх, кыыл үөскээһиниттэн көрөн ханнык туруктаахтык айанныырыттан, булдун сэбин тэнитэн ситиини олохтуурутар көмөлөөх.

Ол ыһын Василий Софронович түүлээх бары көрүнэрин: кырсаны, кырынааһы, тииги, саһылы, кинһи уо.д.а. бултуур баай оныттардаах кырдьаҕас булчуттартан биирдэстэриэн буолла.

Василий Софронов 1954 с. І кыбаарталлаах түүлээх булдугар 34.310 солк. туттаран былаанын 1372 бырыһыан толоруу ситиспитэ. Ол ыһын ТХБСВ кыттыылааҕа буолар чиэскэ тиксибитэ.

2. таб. Софронов балаҕан ыйын маҥнайгы аҥарыттан бэйэтин «Биириктэтигэр» сайыныгы бэлэмнэнии үлэҕэ тахсар. Итиннэ сөп түбэһиннэрэн кини бултааһын срога буолуор диэри кыылы, тайаҕы бултуурга правленнеттан эмиэ сорудахтаах буолар.

Бу күһүгүү биириэмэҕэ балык устуута буолааччы, онон кини балыктаах үрэхтэри быыстааһынныгыа киирэр. Быһыкка киирбит бөдөҥ балыгын колхозка соҕотуонкалыыр оттон кыратын мэҥиэҕэ сытытар. Маны сэргэ бултуур сэптэрин, ордук капкааннары, чаркааннары өрүмүөннэтэлиир уонна наастары ситэр кыра тэриллэрин саҥа оҥортуур.

Итини тэҥэ кыһын көлүнэр сыарҕаларын оҥостор. Дьэ ити эрэ кэнниттэн балаҕан ыйын иккис аҥаарыттан ыраах бултка аттанар.

Ити биириэмэҕэ сорох дьыл кыстык хаар түһэр. Оччоҕо кини сороҕор атын да бригээдэлэр маршруттарын хабан туран ыраах сылдьааччы.

Кини ити сылдьан араас үрэхтэр тардыыларыгар түүлээх, кыыл үөскүүрүн мындыргаан үөрэтэн билэр үчүгэй хаачыстыбаны бэйэтигэр ыгэринэр.

3. Василий Софронович балаҕан ыйын 25—27 к.к. чаркааннарын, капкааннарын кырынааска иннитинэн барар.

Кини кэргэнэ Христина Васильевналыын кырса буор паанын—170; кырынаас күлүмэтин—50; кырынаас чаркааныын—190; кырса, кырынаас тимир капкааннарын—230-ны о.д.а. ситэлиир.

Кырынааһы бултааһын ордук эрэйдээх уонна уустук үлэ.

таб. Софронов бултуу сылдьан, кырынааһы суолуттан көрөн кини уйатыттан барбытын эбэтэр кэлэн испитин эндэппэккэ билэр. Ол курдук уйатыттан тахсан барбыт кырынаас хаар сыатын кыайан тэспэт, киэҥник ыстаҥалыыр уонна туруга көнө соҕус буолар.

Оттон дьиэтигэр төннөр кырынаас суолун арыта кыараҕас, хаар сыатын ордук диригник тэһэн үксүгэр ас соһон айаннаабыт буолааччы.

Үксүгэр ас соһуулаах кырынаас дьиэтигэр тиэрпэккэ эрэ ханна түбэһиэх көмөр. Ол ыһын ас соһуулаах кырынаас суолун буллахха, кини хаһааммыт сирин булан онно чаркаан ситиллэр. Кинини манна киирии-тахсыы хороонорун көрөн хаарын олус алдьаппакка сылдьан чаркааннары иттэххэ кини ханна да куоппат.

Итинник ситиигэ кырынаас түүпүнэн эбэтэр нөҥүө түүнгэр тиийэн хайаан да өлүөтээх. Маныаха чаркааны күннүттэн көрөн ханнык да хаһаҕа, сабыыта суох ситиэхтэрэ сөп. Кинини 1—2 хонуктан уһатар табыллыбат.

Бу биириэмэ устатыгар кырынаас кэлэ сылдьыбата буоллаҕына, кини атын сири дьиэлээҕэ эбэтэр хаһаастааҕы быһаарыллар. Эбэтэр атын сиргэ ситиллибит чаркааннан өлүөн сөп.

4. Кырынааска уһун биириэмэҕэ турар гына капкааннары ситиигэ киниэхэ хаары чөмөхтүү, улахан гына күрдьүллэр уонна күүстээх тыал охсуһар өртүттэн мэҥиэ уурар холлороон оҥоһуллар уонна 2,3 №-дээх капкааннары икки пружиналарын утарыта сөрүөччү тардан баран, ситиидуга курдук туруору тутар холлороон ыһыгэр мэҥиэтэ көстөн турар гына ууруллар.

(Салгыыта аныгы №-гэ бэчээттэниэ).

Редактор э. б. т.
М. Л. БАЙШЕВ.

МЛ—06883 Өлөнүөк оройуоннааҕы типографията Сакааһын № 28. Тахсар ахсаана 400 экз.